

การศึกษาเปรียบเทียบการกลายความหมายของคำ ในภาษาจีนและภาษาไทย

A Study of the System of the Semantic Shift in Chinese and Thai

นริศ วศินานนท์*

Naris Wasinanon

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษาระบบการกลายความหมายของคำในภาษาจีนและภาษาไทยโดยศึกษาจากการกลายความหมายของคำกริยาพยางค์เดียวที่ใช้บ่อยจากพจนานุกรมภาษาจีนปัจจุบันและพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างของการกลายความหมาย ลักษณะหรือรูปแบบของการกลายความหมายของคำกริยาที่มีความหมายเดียวกันในภาษาจีนและภาษาไทย และความสัมพันธ์ของความหมายเดิมและความหมายใหม่ รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการกลายความหมายของคำกริยาในภาษาจีนและภาษาไทย

จากการศึกษานี้พบว่า การกลายความหมายของคำกริยาในภาษาจีนและภาษาไทยมีความเหมือนกันและความแตกต่าง ความเหมือนกันคือความหมายโดยทั่วไปของคำกริยาในภาษาจีนสามารถใช้คำที่มีความหมายเดียวกันในภาษาไทยมาเทียบเคียง และเมื่อกลายความหมายไปเป็นอีกความหมายหนึ่งหรือหลายความหมายอาจจะมีความเหมือนและแตกต่างกันไปได้ โดยมีปัจจัยมาจากรูปแบบการคิดของชนชาติ การดำเนินชีวิตและความเคยชิน ศาสนาความเชื่อ ประวัติศาสตร์ และสภาพสังคมของชนชาติที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การเปรียบเทียบ การกลายความหมาย ภาษาจีนและภาษาไทย

Abstract

This article is the study of system of the Semantic shift in Chinese and Thai by investigating of the meaning of monosyllabic verbs frequently used in Modern Chinese Dictionary and The Royal institute Dictionary and The patterns similarities and differences of semantic shift of the verb were analyzed. The relationship of the old and new meanings

* ดุษฎีบัณฑิต ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะภาษาและวัฒนธรรมจีน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

including the factors that affect the meaning of the verbs in Chinese and Thai were also investigated.

It was found that the meaning of verbs in Chinese and Thai are alike and different. The similarity that the verbs in Chinese and Thai share in common is the general meaning, when the semantic shift occurred, the meaning of the verbs may be changed to one or various meanings. These depend on thought patterns of people, lifestyle, faith, religion, history and social environment in different nationality.

Keywords: Comparison, Semantic shift, Chinese and Thai

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารของมนุษย์ แต่ละกลุ่มชนชาติส่วนใหญ่มีภาษาเป็นของตนเอง ในการสื่อสารของกลุ่มชนชาตินั้นจำเป็นต้องยอมรับข้อตกลงร่วมกันหรือเป็นอันเข้าใจกันในการใช้คำศัพท์มาสื่อสารภาษาที่พูดหรือเขียนขึ้น ภาษาของแต่ละชนชาติหรือสังคมจะมีจุดเด่นที่แตกต่างออกไปและมีจุดร่วมกันในการสื่อสารทางนัยกับภาษาอื่น กล่าวคือ ภาษาย่อมมีเอกลักษณ์ของตนเอง แต่ขณะเดียวกัน นัยความหมายของแต่ละภาษาสามารถสื่อสารเข้าใจกันได้ (แม้ว่าจะเป็นคนละภาษาหรือเชื้อชาติ แต่เนื้อแท้ของการสื่อสาร คือการถ่ายทอดความหมายของภาษา) ภาษาจึงเป็นเพียงสื่อที่แฝงด้วยนัยของการถ่ายทอด การถ่ายทอดภาษาที่ต่างกันได้สามารถใช้วิธีการแปลให้เข้าใจกันได้ (ดูจตุตถและหวัหิง, 2539:107) เห็นได้ว่าแม้ว่าสาระนัยของคำในภาษาที่ต่างกันได้สามารถสื่อสารให้เข้าใจกันได้ และกล่าวได้ว่า ความหมายของคำๆ หนึ่งจะถูกจำกัดความหมายหรือให้คำนิยามออกมา อาจจะมีนัยเชิงอัตลักษณ์ทางภาษาของชนชาตินั้นๆ หรือมีนัยที่เหมือนกันเชิงการสื่อสาร ด้วยเหตุนี้จึงสามารถสื่อสารความหมายกันได้เข้าใจ

ภาษาย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ความหมายของคำมักจะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (เจียงซ่าวอวี่, 2547: 56) นั่นหมายความว่า ภาษามีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยที่คำศัพท์อาจจะมีการเพิ่มหรือลดหรือย้ายความหมาย รวมถึงความหมายเก่าที่ไม่ใช้แล้วในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นขอบเขตของการกลายความหมายของคำ ลักษณะนี้ถือเป็นปรากฏการณ์ที่มีอยู่ในทุกภาษา เพราะคำศัพท์ในแต่ละภาษาไม่ได้มีนัยหรือความหมายเดียวทั้งหมด คำๆ หนึ่งอาจมีความหมายโดยทั่วไป (ความหมายดั้งเดิมหรือความหมายที่ใช้อยู่) แล้วกลายความหมายไปเป็นความหมายอื่นๆ อีกมากมาย รวมไปถึงนัยเชิงอุปมาอุปไมยด้วย ลักษณะข้างต้นนี้ในภาษาจีนและภาษาไทยก็มีการกลายความหมายเช่นเดียวกัน

ภาษาจีนเป็นภาษาหนึ่งที่มีวิวัฒนาการมายาวนานที่สุดในโลก คำศัพท์ในภาษาจีนจึงมีจำนวนมากมาย มองในส่วนของระบบความหมายแล้วจะมีคำศัพท์แสดงความหมายที่แจ่มชัดและละเอียด และความถี่ของความหมายมีมาก (จูชิง, 2524:19) คำศัพท์มีการเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย จนมีวิวัฒนาการมาจนถึงปัจจุบัน คำศัพท์คำหนึ่งๆ ได้กลายความหมายไปอีกมากมายซึ่งพจนานุกรมได้รวบรวมความหมายของคำไว้ ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีประวัติมาราว 733 ปี ระยะเวลาของการพัฒนาการไม่ยาวนานเท่าภาษาจีน แต่ในด้านความหมายของคำ คำส่วนใหญ่มีหลายความหมายซึ่งล้วนมาจากการกลายความหมายของคำทั้งสิ้น

1. การกลายความหมายของคำในภาษาจีนและภาษาไทย

ภาษาจีนและภาษาไทยล้วนจัดอยู่ในภาษาตระกูลจีน-ทิเบต ทั้งสองภาษานี้เป็นภาษาตระกูลคำโดด โดยส่วนใหญ่เป็นคำพยางค์เดียวและมีการสร้างคำขึ้นมาใหม่บนพื้นฐานของคำโดด คำศัพท์ในภาษาจีนและภาษาไทยจึงมีความหลากหลาย เมื่อสังคมพัฒนา สิ่งใหม่ๆ หรือเรื่องราวใหม่ๆ ก็ได้เกิดขึ้นด้วย คำศัพท์จึงได้พัฒนาจากคำที่มีความหมายเดียวไปเป็นคำพ้องรูปหรือคำมากความหมาย (多义词) การเปรียบเทียบความหมายของคำจึงจำเป็นต้องดูความสัมพันธ์ระหว่างความหมายเดิมและความหมายที่กลายออกไป และการเปรียบเทียบจำเป็นต้องใช้รายการความหมายของคำของทั้งสองภาษามาเปรียบเทียบกัน โดยเริ่มจากความหมายเดิมแล้วศึกษาปัจจัยของการกลายความหมาย ภาษาจีนเป็นภาษาที่ใช้อักษรแสดงความหมาย การค้นหาความหมายเดิมหรือความหมายแรกเริ่มนั้นจะช่วยให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น (แต่มีคำจำนวนหนึ่งที่กลายความหมายโดยไม่ได้อามาจากความหมายเดิมหรือความหมายแรกเริ่มก็ได้) การศึกษาครั้งนี้ใช้คำกริยาพยางค์เดียวศึกษาเปรียบเทียบถึงการกลายความหมายของภาษาจีนและภาษาไทย เพราะภาษาจีนมีประวัติยาวนาน คำกริยาส่วนใหญ่มีพยางค์เดียวเป็นหลัก ต่อมาค่อยๆ กลายเป็นคำสองพยางค์ แม้ว่าปัจจุบันคำศัพท์จะเป็นสองพยางค์มีจำนวนมาก การศึกษาคำพยางค์เดียวที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณและใช้จนถึงปัจจุบัน สามารถเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงความหมายหรือการกลายความหมายได้ดีกว่าและที่สำคัญคือรูปประโยคต่างๆ คำกริยาภาคแสดงมีจำนวนมากกว่าและถือเป็นใจความสำคัญของประโยค อีกประการหนึ่งคำกริยาในภาษาจีนมีวิวัฒนาการที่รวดเร็วกว่าคำอื่นๆ นับที่กลายความหมายจึงมีมาก ด้วยเหตุนี้การศึกษาการกลายความหมายของคำกริยาจะช่วยให้เห็นถึงระบบการกลายความหมายของคำได้ชัดเจนที่สุด

2. รูปแบบหรือลักษณะของการกลายความหมายของคำในภาษาจีนและภาษาไทย

การกลายความหมายเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการอย่างหนึ่งของภาษา ลักษณะของการกลายความหมายของคำนั้นมีระบบหรือกฎเกณฑ์ กล่าวคือ คำๆ หนึ่งเมื่อกลายความหมายไปสู่อีกความหมายหนึ่งต้องมีจุดร่วมกัน (ทางความหมาย) จุดร่วมนี้คือความหมายเดิมกับความหมายที่กลายออกไปต้องเชื่อมโยงหรือสัมพันธ์กัน ดังที่พระยาอนุมานราชธน (นิรุกติศาสตร์เล่ม 1.

2532:146) กล่าวถึงการกลายความหมายออกไปว่า “แม้ความหมายจะไม่อยู่ที่ แต่ก็ยังมีแหวแห่งความหมายเดิมเหลืออยู่ ยังต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ ซึ่งจะอยู่ใกล้กับห้วงเดิมก็มี หรือห่างจากห้วงเดิมออกไปไกลก็มี ที่ห่างจากความหมายเดิมออกไปไกลก็ต้องสืบสาวตามแนวลำดับแห่งลูกโซ่ที่เปรียบมานี้ เพราะความหมายของคำแต่ละคำย่อมมีเขตแห่งความหมาย” ลักษณะของการกลายความหมายของคำเริ่มจากจุดเริ่มแล้วกลายความหมายโดยการคิดเชื่อมโยงหรือการอุปมาอุปไมย (หวังหนิง, 2539:78) รูปแบบของการกลายความหมายอาจจะเป็นลักษณะของลูกโซ่จากหนึ่งไปสอง จากสองไปสามตามลำดับ หรือเป็นการกลายความแบบลักษณะการกระจายไปรอบด้านหรือการกลายความหมายแบบประสมประสาน ซึ่งลักษณะของการกลายความหมายของคำในภาษาจีนและภาษาไทยก็มีลักษณะของการกลายความดังกล่าว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดรวมความหมายกับความหมายที่กลายนั้นมีความสัมพันธ์กันเช่นใด

วิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะการกลายความหมายของคำในภาษาจีนและภาษาไทย

การกลายความหมายเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องความหมายของคำ semantics ซึ่งว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงของความหมายของคำ ความหมายในภาษาจีนมักจะพูดถึงความหมายเดิมหรือความหมายแรกเริ่ม ซึ่งเป็นความหมายที่มีมาจากการสร้างตัวอักษรหรือสร้างคำตั้งแต่แรก ต่อมาได้กลายความหมายไปเป็นความหมายอื่นอีกมากมาย แต่ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีอักขระกำกับเสียงไม่เหมือนกับอักษรจีนซึ่งแสดงความหมายและเสียง ฉะนั้นการเปรียบเทียบความหมายของคำศัพท์ในภาษาจีนและภาษาไทยจะเปรียบเทียบตรงความหมายของคำที่มีความหมายเหมือนกัน จากความหมายนี้กลายไปอีกความหมายหนึ่งโดยพิจารณาถึงปัจจัยด้านใดที่ทำให้เกิดการกลายความหมาย

การกลายความหมายเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งของการเคลื่อนไหวทางด้านความหมายของภาษา เป็นรูปแบบที่สำคัญอย่างหนึ่งของพัฒนาการด้านความหมายของคำ เรียกว่าคำพ้องรูปหรือคำหลายความหมาย polysemy เป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการกลายความหมายของคำจากความหมายหนึ่งไปสู่อีกความหมายหนึ่งหรืออีกหลายความหมาย และการกลายความหมายจากความหมายเดิมไปเป็นอีกความหมายหรือหลายความหมายนั้น จะต้องมีความสัมพันธ์หรือเชื่อมโยงกัน เฉกเช่นสายใยหรือลักษณะเด่นทางพันธุกรรมร่วม การกลายความหมายของคำกริยาในภาษาจีนและภาษาไทยมีความเหมือนกันและความแตกต่าง ผู้ศึกษาเริ่มจากการความหมายโดยทั่วไปของคำกริยาในภาษาจีนและเทียบเคียงความหมายของคำกริยาในภาษาไทย แล้วดูรายการความหมายที่กลายออกไป เปรียบเทียบดูว่าในภาษาจีนและภาษาไทยกลายความหมายเป็นความหมายอะไร ความเหมือนและแตกต่างกันของความหมายที่กลาย และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการกลาย

ความหมายที่เกิดขึ้น เพื่อให้เห็นถึงปัจจัยที่มีผลต่อการกลายความหมายของคำ ผู้ศึกษาได้แบ่งปัจจัยที่มีผลต่อการกลายความหมายของคำเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ปัจจัยทางด้านรูปแบบการคิดของชนชาติหรือตรรกะการคิดของชนชาติที่มีผลต่อการกลายความหมายของคำในภาษาจีนและภาษาไทย

การกลายความหมายเกิดจากความหมายเดิมความหมายหนึ่งแล้วกลายความหมายไปยังเป็นอีกความหมายหนึ่ง โดยมีความสัมพันธ์ทางความหมาย และการกลายความหมายนี้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะหรือรูปแบบการคิดของชนชาตินั้นๆ ซึ่งอาจจะเหมือนหรือไม่เหมือนกันก็ได้ รูปแบบการคิดของชนชาติหรือวิถีชีวิตที่ต่างกันจึงมีผลต่อการกลายความหมายของคำ เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างเชิงความคิดของชนชาติ ดังต่อไปนี้

คำอธิบายความหมายคำกริยาในภาษาจีน	คำอธิบายความหมายคำกริยาในภาษาไทย
蹿 (เถียน) เลีย (ใช้ลั่นกวาดหรือสั้มผัส) เช่น เลียเม็ดข้าวมูมปาก เลียนม เลียแผล	เลีย เอาลิ้นผ่านหรือแลบลิ้นกวาดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น เลียเม็ดข้าวมูมปาก เลียนม เลียแผล
1. xxx	1. อาการของสิ่งที่เป็นเปลวเช่น ไฟที่แลบออกมากระทบสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือทำให้สิ่งนั้นไหม้หรือแห้งไป เช่น แดดเลีย ถูกไฟเลีย
2. xxx	2. เรียกกริยาประจบประแจง คล้ายกับสุนัขเลียแข้งเลียขา เพื่อให้เจ้านายรัก(อุปมา) เช่น เลียแข้งเลียขา

xxx หมายถึง ไม่มีความหมายนี้

คำว่า “蹿” ในภาษาจีนและคำว่า “เลีย” ในภาษาไทยโดยทั่วไปมีความหมายเหมือนกัน ในภาษาจีนไม่มีการกลายความหมายเป็นความหมายใหม่ แต่ในภาษาไทยนั้นเนื่องจากมีการคิดเชื่อมโยงถึงแสงแดดซึ่งสาดส่องลงมาสัมผัสกับวัตถุเหมือนลักษณะของการเลียของลิ้น จึงมีนัยอุปมาว่า “แดดเลีย” และคำว่า “เลียแข้งเลียขา” ซึ่งมีความหมายเชิงอุปมาว่า ประจบสอพลออีกด้วย

คำอธิบายความหมายคำกริยาในภาษาจีน	คำอธิบายความหมายคำกริยาในภาษาไทย
扔 (เอิง) โยน (สะบัดแขนให้สิ่งของในมือหลุดออกไป) เช่น โยนบอล โยนระเบิดมือ อย่าโยน	โยน ชักให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งพ้นไปจากตัวโดยวิธีหงายมือ เช่น โยนสตางค์ โยนของ
1. xxx	1. บิดความหรือเรื่องราวโดยไม่รับผิดชอบ เช่น โยนเรื่อง โยนความผิด โยนกลอง

ความหมายคำว่า“โยน”ทั้งในภาษาจีนและภาษาไทยมีความหมายเหมือนกัน แต่ในภาษาไทยมีนัยอื่นว่า “ปิดความรับผิดชอบ” ซึ่งในภาษาจีนไม่มีในความหมายนี้ การกลายความหมายนี้มาจากตรรกะความคิดของคนไทย ซึ่งในภาษาจีนไม่มี

คำอธิบายความหมายคำกริยาในภาษาจีน	คำอธิบายความหมายคำกริยาในภาษาไทย
熬 (เอ้า) เคี้ยว (ใช้ไฟอ่อนคั่วสิ่งของในภาชนะ) เช่น เคี้ยวชา เคี้ยวน้ำมัน เคี้ยวโจ๊ก	เคี้ยว คั่วให้เดือดนานๆ เพื่อให้งวดให้เปื่อย เช่น เคี้ยวชา เคี้ยวน้ำมัน
1. อดทน (ต่อความเจ็บปวดหรือชีวิตที่ลำบาก) 2. xxx	1. xxx 2. รำไป ไม่หยุดหย่อน เช่น เคี้ยวมา

คำว่า “熬” (เอ้า) ในภาษาจีนและภาษาไทยคำว่า “เคี้ยว” มีความหมายเหมือนกัน เมื่อกลายความหมายในภาษาจีนจะมีความหมายใหม่ว่า “อดทนหรือทนรับความลำบาก” ซึ่งความหมายนี้ในภาษาไทยไม่มี แต่ในภาษาไทยจากคำว่า “เคี้ยว” ได้กลายความหมายเป็น “ไม่ขาดหรือบ่อยๆ” ซึ่งความหมายนี้ในภาษาจีนกลับไม่มีนัยนี้ แสดงถึงความรูปแบบการคิดของคนไทยและคนจีนมีความแตกต่างกัน

คำอธิบายความหมายคำกริยาในภาษาจีน	คำอธิบายความหมายคำกริยาในภาษาไทย
喝 (เฮอ) ดื่ม (ดูดกินของเหลวหรืออาหารเหลว) เช่น ดื่มชา ดื่มเหล้า ดื่มน้ำ ดื่มนม	ดื่ม กินของเหลว เช่น ดื่มน้ำ ดื่มนม
1. บ่งชี้เฉพาะการดื่มเหล้าเช่น ชอบดื่ม ดื่มทั้งวัน 2. xxx	1. ดื่มเหล้า เช่น เป็นคนชอบดื่ม ดื่มเมาแล้ว 2. (อุปมา) สามิภรรยาตลอดหลังการแต่งงาน เช่น ดื่มน้ำผึ้งพระจันทร์

จากความหมายของคำว่า “喝 เฮอ” ในภาษาจีนและ “ดื่ม” ในภาษาไทยความหมายทั่วไปเหมือนกัน เมื่อกลายความหมายไปอีกความหมายหนึ่งในภาษาจีนมีความหมายบ่งชี้ว่า “ดื่มเหล้า” ซึ่งในภาษาไทยก็มีนัยนี้เช่นกัน แต่ในภาษาไทยได้กลายความหมายเป็น “เฉลิมฉลองหลังแต่งงาน” ซึ่งเป็นการคิดเชื่อมโยงไปเป็นความหมายเชิงอุปมาอุปไมยว่า การแต่งงานช่วงแรกทั้งเจ้าบ่าวเจ้าสาวจะไปอยู่ด้วยกันมีความสุขตามลำพังทั้งสองเช่นเดียวกับการได้ดื่มน้ำผึ้งพระจันทร์ ในความหมายที่กลายนี้ในภาษาจีนไม่มีเพราะตามความคิดของคนจีนไม่ได้ใช้คำนี้อุปมาอุปไมย

คำอธิบายความหมายคำกริยาในภาษาจีน	คำอธิบายความหมายคำกริยาในภาษาไทย
梳 (ชู่) หวี สิ่งที่ใช้ในการหวีผมให้เป็นระเบียบ หรือทำให้ดูเรียบร้อยเช่น หวีไม้ หวีเสียด	หวี เป็นซี่ๆ ใช้สาบผมและเส้นด้าย เช่น หวีไม้ หวีเสียด
1. ใช้หวีทำให้ผมเป็นระเบียบเรียบร้อยเช่นหวีผม 2. จัดการเรื่องราวให้เรียบร้อย	1. ใช้หวีทำให้ผมเป็นระเบียบเรียบร้อย เช่นหวีผม 2. xxx 3. (ลักษณนาม) หวี เช่น กล้วยหนึ่งหวี

梳 (ชู่) แปลว่า “หวี” ในภาษาจีนและภาษาไทย มีความหมายเหมือนกัน ในภาษาจีนและภาษาไทยเป็นคำนามและคำกริยาเช่นเดียวกัน แต่ในภาษาไทยได้กลายความเป็นคำลักษณนามของกล้วย เช่น กล้วยหนึ่งหวี เพราะในความคิดของคนไทยมองว่าลักษณะของกล้วยเรียงรายกันเป็นซี่ เหมือนกับกล้วยหนึ่งหวี จึงใช้เป็นลักษณนามด้วย ในภาษาจีนจะไม่มีคำความหมายที่ใช้เป็นลักษณนามของกล้วย แต่จะมีความหมายว่า “จัดการให้เรียบร้อย” เช่น 先把这件事梳理一下 จัดการเรื่องนี้ให้เรียบร้อยก่อน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคำที่ความหมายเดียวกันเมื่อกลายความหมายไปจะมีความเหมือนกันบางความหมายและไม่เหมือนกันบางความหมาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการคิดที่แตกต่างกันของชนชาติจีนและไทย

คำอธิบายความหมายคำกริยาในภาษาจีน	คำอธิบายความหมายคำกริยาในภาษาไทย
磨 (ม่อ) โม่ (อุปกรณ์ในการบดฉุนพืชให้ละเอียด) เช่น เครื่องโม่ โม่หิน เครื่องโม่ไฟฟ้า	โม่ เครื่องบดชนิดหนึ่งทำด้วยหิน รูปคล้ายสี่เหลี่ยม เช่น โม่หิน หินโม่ เครื่องโม่ไฟฟ้า
1. ใช้โม่บดละเอียด โม่ข้าวสาลี โม่แป้ง ห้องโม่ 2. เปลี่ยนทิศทาง เช่น กลับรถ จักรเย็บผ้า เขาสามรอบแล้ว เขายังไม่กลับใจเลย	1. บดให้ละเอียดด้วยโม่ เช่น โม่แป้ง ห้องโม่ 2. xxx

ตัวอย่างคำว่า “磨 (ม่อ) โม่” ข้างต้นในภาษาจีนและภาษาไทยมีความหมายเดิมเหมือนกันซึ่งเดิมเป็นคำนาม ต่อมาใช้เป็นคำกริยาได้ ทั้งสองภาษาก็มีนัยนี้เช่นกัน แต่ความหมายว่า กลับทิศทาง (ซึ่งเหมือนกับอาการกิริยาของการ โม่) มีเฉพาะในภาษาจีนเท่านั้นแต่ในภาษาไทยไม่มีความหมายนี้ เห็นได้ว่าคำที่มีความหมายเหมือนกัน ปัจจัยทางรูปแบบการคิดของชนชาติที่แตกต่างกันมีผลต่อการกลายความหมายของคำด้วย

ดังตัวอย่างของการกลายความหมายของคำกริยาที่กล่าวมาข้างต้น สามารถเห็นได้ชัดเจนว่ารูปแบบตรรกะในการคิดของคนจีนและคนไทยมีทั้งเหมือนกันและไม่เหมือน แต่ส่วนใหญ่ไม่เหมือนกัน ซึ่งมีผลต่อการกลายความหมายของคำใหม่และสามารถอธิบายได้ว่า รูปแบบตรรกะการคิดของคนแต่ละชนชาติอาจจะเหมือนกันหรือต่างกันและมีผลต่อการกลายความหมายของคำ

ในภาษานั้นๆ เช่นกัน แต่ว่าการกลายความหมายเชิงสมเหตุสมผล (理性引申) เป็นการสะท้อนข้อเท็จจริงด้านภาวะวิสัยเชิงตรรกะของคนเรา ซึ่งส่วนนี้อาจจะเหมือนกันได้ (หวังหนิง, 2539: 23) แต่คำกริยาในภาษาจีนและภาษาไทยบางคำอาจมีการกลายความหมายที่เหมือนกันได้ในลักษณะนี้ เช่น

คำอธิบายความหมายคำกริยาในภาษาจีน	คำอธิบายความหมายคำกริยาในภาษาไทย
借 (เจี๋ย) ยืมเงินหรือยืมสิ่งของของผู้อื่น เช่น ยืมมา ยืมหนังสือจากห้องสมุด ยืมเงิน	ยืม ขอสิ่งของ เงิน เป็นต้น มาใช้ชั่วคราวเวลาหนึ่งคืนให้ หรือใช้คืนเช่น ยืมหนังสือ ยืมเงิน
1. 给 (เกี๋ย) ยืมเงินให้เขา	1. ให้ยืม ให้เขายืมหนึ่งร้อยบาท

คำกริยาบางคำก็มีความหมายเหมือนกันทั้งในภาษาจีนและภาษาไทยและรูปแบบการกลายความหมายก็เหมือนกัน เช่นคำว่า “借 ยืม” นอกจากมีความหมายว่า ยืมจากผู้อื่นแล้ว ยังมีความหมายว่า “ให้ผู้อื่นยืม” เห็นได้ว่าคำกริยาข้างต้นมีความหมายเหมือนกันทั้งสองนัย

2. ปัจจัยทางการดำเนินชีวิตและความเคยชินของชนชาติที่มีผลต่อการกลายความหมายของคำในภาษาจีนและภาษาไทย

ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญของมนุษย์ พฤติกรรมในการผลิตหรือสร้างงานและความเคยชินในการดำรงชีวิตมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับภาษาอย่างมาก เพราะกลุ่มชนหรือสังคมหนึ่งสามารถอยู่ร่วมกันได้จำเป็นต้องมีภาษาเดียวกันเป็นตัวเชื่อมเพื่อสื่อสารกันให้เข้าใจ ด้วยเหตุนี้การดำเนินชีวิตและความเคยชินของแต่ละชนชาติจึงมีความเกี่ยวข้องกับคำศัพท์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน การกลายความหมายของคำภาษาจีนและภาษาไทยมีอิทธิพลมาจากการดำเนินชีวิตของคนในชนชาตินั้นๆ ดังตัวอย่างเช่น

1. 倒 (เต้า) ล้ม (คำกริยา) ความหมายคือคนหรือสิ่งของที่ตั้งขึ้นแล้วล้มลง เช่น ดันไม้ล้ม คนล้มลง ในภาษาไทยกลายความหมายว่า ฆ่า เช่น ล้มวัวล้มควายจัดเลี้ยงกันอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังมีความหมายว่า ตาย (ใช้กับช้าง) เช่น ช้างล้มลง (ช้างตาย) นอกจากนี้ยังมีนัยว่าตั้งใจแพ้ เช่น ล้มมวย ล้มบอล เป็นต้น

2. 炸 (จ๋า) ทอด (คำกริยา) เป็นวิธีการปรุงอาหารอย่างหนึ่งโดยใส่ลงไปน้ำมันเดือดๆ เช่น ทอดปลา ทอดไก่ ต่อมากลายความหมายเป็นคำนามเรียกของที่ใช้วิธีการทอดเช่น ไก่ทอด กุ้งทอด ของทอด เป็นต้น

3. 炒 (เฉ้า) ผัด (คำกริยา) เป็นวิธีการปรุงอาหารอย่างหนึ่งโดยใส่ลงไปกระทะไฟแรงๆ พลิกไปมาจนสุกหรือแห้งเช่น ผัดผัก ผัดหมี่ เป็นต้น ในภาษาจีนใช้การกระทำดังกล่าวกลายความหมายเป็นการซื้อขายไปหว่างกำไรสูงและมักใช้กับหุ้น เช่น 炒股票 (เอาหุ้นไปขาย) ปั่นหุ้น เป็นต้น

4. 编 (เปียน) สาน (คำกริยา) การนำไม้ไผ่มาสานหรือจักสานเข้าด้วยกัน ต่อมากลายความหมายเป็นคำนามว่า “เครื่องจักสาน” และกลายเป็นคำลักษณนามของหนังสือ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการกลายความของคำนี้เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมหรือการดำเนินชีวิตของคนจีน

3. ปัจจัยทางด้านศาสนาความเชื่อที่มีผลต่อการกลายความหมายของคำในภาษาจีนและภาษาไทย

ศาสนาเป็นทัศนคติความเชื่ออย่างหนึ่งทางสังคม เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ค่อนข้างซับซ้อน ศาสนาประกอบด้วยความเชื่อศรัทธาและความเชื่อในพิธีกรรม นอกจากความเชื่อต่อศาสนาแล้วยังมีลักษณะเด่นทางจิตใจ จริยธรรม ทัศนคติ ค่านิยมและรูปแบบทางความคิด ตลอดจนความคุ้นเคยในการดำเนินชีวิต ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีศาสนาหลากหลาย นอกจากศาสนาใหญ่ๆ ได้แก่ ศาสนาพุทธ ลัทธิเต๋า และลัทธิขงจื้อแล้ว ยังมีศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม เป็นต้น ซึ่งศาสนาเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อภาษาจีนไม่มากนักน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งลัทธิขงจื้อ (ลัทธิหยู) ได้ปูรากฐานความเชื่อของชาวจีนมาเป็นเวลายาวนาน ประเทศไทยเป็นประเทศแห่งพุทธศาสนา จำนวนประชากรที่นับถือพุทธศาสนามากกว่าร้อยละ 90 ด้วยเหตุนี้ศาสนาพุทธจึงมีอิทธิพลต่อคนไทยและภาษาไทย (หวังอวิ๋กวง, 2540:175) ด้วยเหตุนี้การกลายความหมายของคำในภาษาจีนและภาษาไทย จึงเห็นถึงความสัมพันธ์ของการกลายความหมายและศาสนาความเชื่อ เช่น

1. 吹 (ชุย) เป่า (คำกริยา) พ่นลมออกมาทางปาก ความหมายในภาษาจีนและภาษาไทยเหมือนกัน ต่อมาในภาษาไทยได้กลายความหมายว่า เป่ามนต์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนาของคนไทย ในภาษาจีนไม่มีนัยความหมายนี้

2. 剃 (ตี้) โกน (คำกริยา) ใช้มีดกำจัดผมหรือขนออกไป เช่น โกนผม โกนหัว โกนหนวด ในภาษาไทยมีคำว่า โกนหัว หมายถึงผู้ออกบวชต้องโกนผม คิ้วทิ้งไป หมายถึงได้สละแล้ว และคำว่า “วันโกน” (คำนาม) วันที่พระปลงผม คือ วันขึ้นและวันแรม 14 ค่ำหรือวันแรม 13 ค่ำของเดือนขาด (ภาษาปาก) ชื่อวันก่อนวันพระวันหนึ่ง เดือนหนึ่งมี 4 วัน คือ ขึ้น 7 ค่ำ ขึ้น 14 ค่ำ แรม 7 ค่ำ และแรม 14 ค่ำ ถ้าเป็นเดือนขาดก็แรม 13 ค่ำ

3. 观 (กวาน) มอง ดู ทัศน (คำกริยา) ต่อมากลายความหมายเป็นห่อชมวิว และต่อมากลายความหมายเป็นอารามของลัทธิเต๋า

4. 洗 (สี่) ล้าง (คำกริยา) ในภาษาจีนหมายถึง ใช้น้ำล้างสิ่งสกปรกออก ต่อมากลายความหมายเป็นล้างบาป ซึ่งใช้ในทางศาสนาคริสต์

4. ปัจจัยทางด้านประวัติศาสตร์และสภาพสังคมที่มีผลต่อการกลายหมายของคำในภาษาจีนและภาษาไทย

ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารของมนุษย์ เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง ภาษาพัฒนาไปตามการพัฒนาของสังคม การพัฒนาประวัติศาสตร์ของสังคมเป็นปัจจัยทางภาวะวิสัยของการพัฒนาภาษา (เกาเกิงเจิง, 2538: 115-116) สิ่งแสดงว่าสังคมและภาษามีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น การพัฒนาของภาษาขึ้นอยู่กับพัฒนาสังคม ช่วงเวลาของการพัฒนาสังคมย่อมมีอิทธิพลต่อภาษากล่าวคือคำศัพท์ที่ใช้ในแต่ละยุคสมัยจะสะท้อนให้เห็นเรื่องราวหรือพฤติกรรมบางอย่างในสังคมสมัยนั้นๆ ได้ การกลายความหมายของคำเป็นรูปแบบหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางภาษาและมีความสัมพันธ์กับสังคมหรือประวัติศาสตร์ของชนชาติได้ เช่น

1. 代 (ได้) อักษรธาภิธาน (ชั่วเหวิน) กล่าวถึงคำว่า 代 มีความหมายเดิมว่า “แทนที่” ต่อมากลายความหมายเป็น “ราชวงศ์หรือยุคสมัย” (เนื่องจากสังคมทาสและสังคมศักดินาของจีน เมื่อราชวงศ์หนึ่งสิ้นสุดลงเปลี่ยนเป็นอีกราชวงศ์หนึ่งจะเรียกว่า 改朝换代 (ถ่ายเฉาฮว่าน ได้) เปลี่ยนยุคเปลี่ยนสมัย ด้วยเหตุนี้ในภาษาจีนจึงมีความหมายว่า “ยุคสมัย” อีกด้วย คำๆ นี้จึงสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมจีนได้ดี

2. 上 (ข้าง) มีความหมายว่า “ข้างบน สูง” ความหมายเดิมว่า “ข้างบน ที่สูง” ต่อมากลายความหมายเป็น คนใหญ่คนโตหรือคนชั้นสูง สามารถสะท้อนถึงสมัยสังคมศักดินาของจีนได้ จึงมีคำเรียกว่า 皇上 (ฮว่างข้าง) ซึ่งเป็นการยกย่องเคารพอย่างสูง ถืออยู่ตำแหน่งที่สูง

3. คลาน “ไปด้วยมือและเข้า” ความหมายทั่วไปในภาษาจีนเหมือนกับภาษาไทย แต่ภาษาไทยได้กลายความหมายเป็น “คลานเข้า” และ “คลานสอก” ความหมายนี้มาจากคนไทยเคารพกษัตริย์ กษัตริย์ถือเป็นบุคคลที่อยู่เหนือคนทั้งปวง ตั้งแต่โบราณถึงปัจจุบัน การอยู่ต่อหน้าพระพักตร์กษัตริย์ยังมีการคลานเข้าหรือคลานสอกเข้าเฝ้ากษัตริย์

4. คลุม “กริยาที่เอาของที่เป็นผืนเช่นผ้าหรือเสื้อปก ครอบไปถึง เช่น คลุมผ้า” ความหมายทั่วไปในภาษาจีนเหมือนกับภาษาไทย แต่ภาษาไทยกลายความหมายเป็น ลักษณะที่ทั้งสองฝ่ายมาเผชิญกันทั้งที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน มักใช้กับประเพณีแต่งงานสมัยก่อนที่พ่อแม่เป็นผู้จัดการให้โดยที่เจ้าตัวไม่เคยรู้จักหรือรักกันมาก่อน เช่น คลุมถุงชน อันสะท้อนถึงสังคมไทยสมัยก่อน

จากตัวอย่างข้างต้นล้วนสามารถสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยในด้านรูปแบบการคิดของชนชาติ การดำเนินชีวิตและความเชื่อน ศาสนาความเชื่อและประวัติศาสตร์และสภาพสังคมที่แตกต่างกันมีผลต่อการกลายความหมายของคำกริยาในภาษาจีนและภาษาไทย

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การกลายความหมายของคำหนึ่งไปสู่อีกความหมายหนึ่งจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกัน สิ่งเหล่านี้เห็นชัดเจนจากคำศัพท์ที่บรรจุอยู่ในพจนานุกรมทั้งในภาษาจีนและภาษาไทย ความหมายที่กลายจากคำที่มีความหมายเดียวกันอาจมีความเหมือนหรือแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านต่างๆ เช่น รูปแบบหรือตรรกะการคิดของชนชาติ การดำเนินชีวิตและความเคยชิน ศาสนาความเชื่อ และประวัติศาสตร์และสภาพสังคม เป็นต้น ซึ่งปัจจัยด้านต่างๆ เหล่านี้ล้วนมีผลต่อการกลายความหมายของคำในภาษาจีนและภาษาไทยทั้งสิ้น จากการศึกษาเห็นได้ว่าระบบการกลายความหมายคำในภาษาจีนและภาษาไทยต่างมีกฎเกณฑ์และระบบของความหมาย การกลายความหมายจึงมีส่วนที่เหมือนกันและต่างกัน ส่วนที่ไม่เหมือนคือรูปแบบหรือตรรกะการคิดของชนชาติ การดำเนินชีวิตและความเคยชิน ศาสนาความเชื่อและประวัติศาสตร์ และสภาพสังคม ส่วนที่เหมือนกันคือรูปแบบการคิดที่เป็นเหตุเป็นผลร่วมกันจึงกลายความหมายเป็นรายการความหมายที่เหมือนกันซึ่งสอดคล้องกับหวังหนิง (2539: 25) ที่กล่าวไว้ว่า “การกลายความหมายมีปัจจัยที่เหมือนกันและต่างกัน สิ่งที่เหมือนกันจะเป็นการกลายความหมายเชิงสมเหตุสมผล” การศึกษาเปรียบเทียบคำกริยาเหล่านี้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงระบบความหมายในภาษาจีนและภาษาไทยบางส่วนเท่านั้น ถ้ามีการศึกษาในระดับคำนามหรือชนิดคำอื่นๆ น่าจะทำให้เห็นถึงระบบความหมายของสองภาษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ. 2539. พจนานุกรมอธิบายสองภาษาจีน-ไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์รวมสาส์น.
- เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ. 2540. พจนานุกรมจีน-ไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์รวมสาส์น.
- นริศ วศินานนท์. 2543. การศึกษาเปรียบเทียบความหมายคำกริยาพยางค์เดียวที่ใช้บ่อยในภาษาจีนและภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอักษรศาสตร์ภาษาจีน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บัณฑิตยสถาน. 2539. พจนานุกรมบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- อนุমানราชธน, พระยา. 2532. นิรุกติศาสตร์เล่ม 1. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- 高更生, 谭德姿、王立廷. 现代汉语知识大词典[M]. 曲阜: 山东教育出版社, 1995.
- 蒋绍愚. 古汉语词汇纲要[M]. 北京: 北京出版社, 1992.
- 王宁. 训诂原理[M]. 北京: 中国国际广播出版社, 1996.

陆宗达, 王宁. 训诂方法论[M]. 北京: 中国社会科学院出版社, 1983.

王宁、邹晓丽. 词汇应用通则[M]. 北京: 春风艺术出版社, 1999.

王渝光. 汉傣语言文化论[M]. 昆明: 云南教育出版社, 1997.

中国社会科学语言研究所词典编辑室. 现代汉语词典[M]. 北京: 商务印书馆, 1978.

朱星. 汉语词义简析[M]. 武汉: 湖北人民出版社, 1983.